

ÇEVİRİMİÇİ ANLIK MESAJLAŞMA UYGULAMASI KULLANIM KOŞULLARININ SÖZLEŞME HUKUKUNDAKİ KONUMU HAKKINDA GENEL BİR ÇÖZÜMLEME

*A General Analysis of the Status of Online Instant Messaging
Applications' Terms Of Use in Contractual Law*

Doç. Dr. Sinan Sami AKKURT*

ÖZET

Whatsapp, Telegram, Signal, iMessage gibi çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının/ yazılımlarının, günümüzde sosyal yaşantının ayrılmaz parçası hâline geldikleri görülmektedir. Öyle ki çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamaları artık sadece kişiler arasındaki özel yazışmalarda değil, iş hayatında da yoğun olarak kullanılmakta; meslekî hatta kimi resmî yazışmalar/ toplantılar dahi bu tür uygulamalar üzerinden gerçekleştirilmekte; çeşitli evrak, resim, görüntü, video ve doküman, anılan uygulamalar aracılığıyla kişiler veya topluluklar arasında paylaşılmaktadır.

Kişiler, topluluklar, kurumlar ve/ veya kuruluşlar arasındaki gizli, özel, bazen meslekî, ticarî, hatta kimi zaman resmî yazışmaların ve

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, e-posta: samiakkurt@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9421-2412.

Makale Geliş Tarihi: 19.11.2024

Makale Kabul Tarihi: 24.01.2025

⇒ Atıf Şekli: Sinan Sami Akkurt “Çevrimiçi Anlık Mesajlaşma Uygulaması Kullanım Koşullarının Sözleşme Hukukundaki Konumu Hakkında Genel Bir Çözümleme”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20/1 (2025): 87-114.

⇒ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

sair içeriklerin paylaşılmasına aracılık sağlayan “servis sağlayıcılar” ile “son kullanıcılar” arasında mutabık kalınan “kullanım koşulları”nın hukukî niteliğinin belirlenmesi, paylaşım konusu yazışma, veri ve sair içeriklerin hukukî akıbetinin ve olası uyuşmazlıklarda müracaat edilebilecek hükümlerin belirlenebilmesi açısından son derece önemli görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının “kullanım koşulları”nın, özellikle borçlar hukuku ve veri koruma hukuku alanlarındaki nitelikleri hakkında çözümleme yapılmasına gayret edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamaları, kullanım koşulları, veri politikası, gizlilik ilkesi, son kullanıcı lisans sözleşmesi

ABSTRACT

It is seen that online instant messaging applications/software such as Whatsapp, Telegram, Signal, iMessage have become an integral part of social life today. So much so that online instant messaging applications are now used not only in private correspondence between individuals, but also in business life; professional and even some official correspondence/meetings are carried out through such applications; various documents, pictures, images, videos and documents are shared between individuals or communities through these applications.

Determining the legal nature of the ‘terms of use’ agreed between ‘service providers’ and ‘end users’ that mediate the sharing of confidential, private, sometimes professional, commercial, and sometimes even official correspondence and other content between individuals, communities, institutions and/or organisations is considered extremely important in terms of determining the legal fate of the correspondence, data and other content shared and the provisions that can be applied in possible disputes. Therefore, this study will endeavour to analyse the ‘terms of use’ of online instant messaging applications, especially in the fields of law of obligations and data protection law.

Keywords: Online instant messaging applications, terms of use, data policy, privacy policy, end-user licence agreement

EXTENDED ABSTRACT

It is seen that online instant messaging applications/software such as *Whatsapp, Telegram, Signal, iMessage* have become an integral part of social life today. So much so that online instant messaging applications are now used not only in private correspondence between people but also in business life. It is seen that even some professional and official correspondences and meetings are carried out through such practices. Various private or professional documents, pictures, images, videos and other documents are shared between individuals or communities through such applications.

Online instant messaging applications (Instant messaging applications - Nachrichtensofortversand applikationen) are software that generally provide services on a membership/ subscription basis and basically enable real-time messaging, data sharing, video and/or audio communication between members/ subscribers (users) both bilaterally and multiple (in groups) over an internet connection (online).

Online instant messaging applications essentially enable private (two-way) correspondence between users; some of them also allow multiple users to share data and content simultaneously under the names of groups, communities, chat rooms and similar names, and to establish written, audio or visual communication.

The most popular online instant messaging applications globally (according to global usage data for 2019-2022) are Whatsapp, Facebook Messenger, Telegram, iMessage, WeChat, Viber, Signal and Snapchat. In addition to these, software such as Discord, eBuddy, Google Hangouts, Kik Messenger, Line, Tencent QQ are also considered among online instant messaging services.

The fact that such software (applications) allows “instant”, i.e. “real time (Echtzeit)” communication (sofortige Nachrichtenübermittlung) distinguishes them from e-mail services in terms of their intended use and operating principles. In fact, communication in real time via online instant messaging applications (when the interlocutors are in a fluid/simultaneous conversation) can generally be considered to take place “between the ready”, whereas e-mail communication, where the interlocutor (the other party) has no immediate knowledge of whether or when he/she has seen the content in question, and (usually) no immediate expectation as to when he/she will see it, is generally considered to take place “between the unready”.

Online instant messaging applications differ from Global System for Mobile Communications (GSM) operators in that they do not require the use of cellular data services, whereas Short Messaging Services (SMS) do. In fact, online instant messaging applications operate via the Internet and can be used anywhere the appropriate hardware and Internet access are available, regardless of whether cellular data is active or not.

On the other hand, in cases where online instant messaging applications are used for social communication/sharing among more than one user under any name, such as groups and/or chat rooms, it is considered appropriate to qualify them as social networks (within the meaning of art. 2/I, p. of Law no. 5651).

Determining the legal status of the “terms of use” agreed between “service providers” which mediate the sharing of confidential, private, professional, commercial and even official correspondence and content between individuals, communities and organizations and “last users”, is considered important in terms of determining the legal provisions that can be applied in case of potential disputes. Therefore, in this study, the legal status of online instant messaging applications’ “terms of use” policies has been analyzed, especially in the fields of law of obligations and data protection law.

Since, as will be discussed in this study, online instant messaging applications are essentially the provisions of the (end-user) contract of use concluded between the user and the service provider, in order to analyse the legal nature of the 'terms of service' in contractual terms and to determine which of the typical contracts regulated in the legislation they converge to or whether they are sui generis, at least those related to the main channels should be put forward. In this framework, taking the Whatsapp Terms of Service as an example, since it is one of the most widely used online instant messaging applications in Turkey, the mutual (and essential) performance obligations of the service provider and the user arising from the Whatsapp Terms of Service (End User Agreement) will be examined in general.

I. ÇEVİRİMİÇİ ANLIK MESAJLAŞMA UYGULAMASI KAVRAMI, BAŞLICA ÖRNEKLERİ VE BENZERLERİNDEN AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ

Çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamaları (*Instant messaging applications – Nachrichtensofortversand applikationen*), genellikle üyelik/ abonelik usulüyle servis sağlayan ve temelde internet bağlantısı üzerinden (çevrimiçi olarak) üyeler/ aboneler (kullanıcılar) arasında gerek ikili gerekse çoklu (topluluk hâlinde) gerçek zamanlı mesajlaşmaya, veri paylaşımına, görüntülü ve/veya sesli iletişime imkân sağlayan yazılımlardır.

Çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamaları, esasen kullanıcılar arasında özel (iki taraflı) yazışmalara imkân sağlamakta olup; bunlardan bazıları gruplar, topluluklar, sohbet odaları ve benzeri adlar altında birden fazla kullanıcının eş zamanlı veri ve içerik paylaşımlarına, yazılı, sesli veya görsel iletişim tesis etmelerine de olanak tanımaktadır.

Küresel anlamda en popüler çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamaları (2019-2022 yılları arasındaki küresel kullanım verilerine göre); *Whatsapp, Facebook Messenger, Telegram, iMessage, WeChat, Viber, Signal* ve *Snapchat* olarak tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra *Discord, eBuddy, Google Hangouts, Kik Messenger, Line, Tencent QQ* gibi yazılımlar da çevrimiçi anlık mesajlaşma servisleri arasında değerlendirilmektedir¹.

Bu tür yazılımların (uygulamaların) “anlık”, başka deyişle “gerçek zamanlı (*real time – Echtzeit*)” iletişime (*sofortige Nachrichtenübermittlung*) imkân sağlaması, bunları kullanım amaçları ve çalışma prensipleri gereği e-posta servislerinden ayırt eder. Nitekim çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamaları üzerinden gerçek zamanlı olarak gerçekleştirilen iletişimin (şayet muhataplar akıcı/ sümultane bir sohbet içerisindelerse) kural olarak “hazırlar arasında” cereyan ettiği kabul edilebilmekteyken; muhatabın (karşı tarafın) söz konusu içeriği derhal görüp görmediği veya ne zaman gördüğü konusunda bilgi sahibi, ne

¹ İstatistiksel veriler ve kategorizasyon için bkz. Wikipedia (*Eng.*), Instant messaging, https://en.wikipedia.org/wiki/Instant_messaging (Erişim Tarihi: 03/12/2022).

zaman göreceği hususunda ise (genellikle) herhangi bir ivedi beklenti içerisinde olunmayan e-posta iletişiminin “hazır olmayanlar arasında” gerçekleştirildiğinin kabulü, genel temayüllerdendir.

Çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamaları, “Mobil İletişim İçin Küresel Sistem (*The Global System for Mobile Communications – GSM*)” operatörlerinin *hücresele* veri hizmetlerinin kullanılmasını gerektirmemeleri, mefhum-u muhaliften bakıldığında ise kısa mesaj servislerinin (*Short Messaging Services – SMS*) mutlaka hücresele veri kullanımı gerektirmeleri hususu bakımından bunlardan da ayrılmaktadır. Nitekim çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamaları çalışma prensipleri itibarıyla internet üzerinden faaliyet göstermekte ve hücresele verinin aktif olup olmaması fark etmeksizin, uygun donanım ve internet erişiminin mevcut olduğu her zeminde işlerlik gösterebilmektedirler.

Öte yandan çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının, gruplar ve/ veya sohbet odaları gibi her ne ad altında olursa olsun özellikle birden fazla kullanıcının sosyal iletişimde/ paylaşımında kullanıldığı durumlarda bunların (5651 sayılı Kanun m. 2/1, s anlamında²) *sosyal ağ* olarak nitelendirilmesi isabetli görülmektedir³.

² 5651 sayılı Kanun m. 2/1, s; “*Sosyal ağ sağlayıcı: Sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine veya paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişileri, ifade eder.*” şeklindedir.

³ Konu hakkında ayrıntılı bilgi ve tasnif için bkz. Sinan Sami Akkurt, Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2. Bası, 2020), 104 vd., 184. Öte yandan sadece bireysel iletişim için tasarlanan mesajlaşma uygulamalarının yasal anlamda sosyal ağ sağlayıcı olarak kabul edilmesi mümkün görülmemektedir. Esasen Türk mevzuatında bu hususta açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, 5651 sayılı İnternet Kanununda sosyal ağların (da) özel olarak düzenlenmesi amacıyla 29.07.2020 kabul tarihli 7253 sayılı Kanun ile anılan mevzuata getirilen ek ve tadillerin hazırlanmasında model alınan Alman Ağ Yaptırım Kanunu (*Netzwerkdurchsetzungsgesetz - NetzDG*) § 1, Abs. 1, Satz 3 hükmü, bireysel iletişim için tasarlanan platformların sosyal ağ sayılmayacağını açıkça hükme bağlamaktadır. Model Kanunun anılan hükmü “*Das Gleiche gilt für Plattformen, die zur Individualkommunikation oder zur Verbreitung spezifischer Inhalte bestimmt sind.*” şeklindedir. Bu hükmün, gazetecilik faaliyeti yürütmek amacıyla tasarlanmış platformların (da) sosyal ağ sayılmayacağını öngören, yine aynı Yasanın § 1, Abs.1, Satz 2, “*Plattformen mit journalistisch-redaktionell gestalteten Angeboten, die vom Diensteanbieter selbst verantwortet werden, gelten nicht als soziale Netzwerke im Sinne dieses Gesetzes.*” hükmü ile birlikte, onun devamı olarak okunması/ değerlendirilmesi gerekmektedir.

II. ÇEVİRİMİÇİ ANLIK MESAJLAŞMA UYGULAMALARININ KULLANIM KOŞULLARINDAN KAYNAKLANAN ASLÎ EDİMLERE GENEL BAKIŞ

Çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının, ileride etraflica bahsedileceği üzere, esasen kullanıcı ile servis sağlayıcı arasında kurulan kullanım (son kullanıcı) sözleşmesinin genel işlem koşulu niteliğindeki hükümleri olduklarından bahisle “kullanım koşulları (*terms of service*)”nın sözleşmesel anlamda hukukî niteliğinin tahlil edilebilmesi ve bunların, mevzuatta düzenlenmiş bulunan tipik sözleşmelerden hangisine/ hangilerine yakınsadığının yahut tümüyle kendine özgü (*sui generis*) nitelik arz edip etmediklerinin belirlenebilmesi için bunlardan en azından başlıca mecralara ilişkin olanlarının ortaya koyulması gerekmektedir. Bu çerçevede Türkiye’de en yaygın kullanımı haiz olan çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarından olduğu için *Whatsapp*’ın kullanım koşulları örnek alınarak, ilgili servis sağlayıcı ile kullanıcının *Whatsapp* kullanım koşullarından (son kullanıcı sözleşmesinden) kaynaklanan karşılıklı (ve aslî) edim yükümlülüklerine genel olarak göz atılacaktır.

Öyle ki son derece popüler bir çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulaması olan *Whatsapp*’ın kullanım koşullarına bakıldığında ilgili servis sağlayıcının aslî edim yükümlülüğünün; kullanıcıları (üyeleri/ abone-leri) arasında uçtan uca şifreli mesajlaşmaya, sesli ve görüntülü aramalara, görüntü ve video göndermeye, kişisel durum görüntülemeye, konum paylaşmaya ve benzeri türden iletişim sağlamaya imkân sağlama olarak, “Başka insanlarla bağlantı kurmanızı sağlama – *Connecting you with other people*” başlığı altında taahhüt edildiği görülmektedir⁴. Her ne kadar anılan başlık yalnızca gerçek kişiler arasında ile-

⁴ *Whatsapp* kullanım koşullarının ilgili hükmü “*We provide, and always strive to improve, ways for you to communicate with other WhatsApp users including through messages, voice and video calls, sending images and video, showing your status, and sharing your location with others when you choose. We may provide a convenient platform that enables you to send and receive money to or from other users across our platform. WhatsApp works with partners, service providers, and affiliated companies to help us provide ways for you to connect with their services.*”; yani “Diğer WhatsApp kullanıcılarıyla mesajlar, sesli ve görüntülü aramalar, görüntü ve video gönderme, Durumunuzu gösterme, istediğinizde konumunuzu başkalarıyla paylaşma gibi yollardan iletişim kurmanız için çeşitli yollar sunuyor ve bu yolları daima geliştirmeye çalışıyoruz. Platformumuzdaki kullanıcılara para göndermenize ve kullanıcılardan para al-

tişim sağlanmasının taahhüt edildiği izlenimi yaratıyorsa da söz konu mecrâ; özellikle sipariş, işlem ve randevu bilgileri, teslimat ve gönderim bilgileri, ürün ve hizmet güncellemeleri ve pazarlama gibi konularda kurum, kuruluş ve işletmeler arasındaki iletişimi tesis etmeyi de taahhüt etmekte, bu taahhüdünü ise “İşletmelerle iletişim kurma – *Communicating with Businesses*” başlığı altında müteakip kullanım koşulları arasında zikretmektedir⁵.

Buna göre *Whatsapp*’ın ve çalışma amaçları ile çerçeve sözleşmeleri (kullanım koşulları) buna benzeyen diğer çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının kullanıcılar ile aralarındaki hukukî ilişkiden (son kullanıcı sözleşmesinden) kaynaklanan aslî edim yükümlülükleri; kullanıcılar arasındaki yazılı mesajları internet üzerinden anlık olarak muhataba (diğer ilgili kullanıcıya) iletmek, bunlar arasında (senkron) sesli veya görüntülü aramalara, (asenkron) ses, görüntü, doküman ve sair dijital veri paylaşılmasına, konum, durum bildirilmesine ve sair iletişime olanak sağlayacak yazılımı âkit tarafların kullanımına açık ve elverişli tutmak olarak ifade edilebilir.

Buna karşılık çevrimiçi anlık mesajlaşma servisinden faydalanmak isteyenlerin kabul etmek durumunda oldukları genel işlem (kullanım) koşulları uyarınca onların (kullanıcıların) aslî edim yükümlülükleri, daha ziyade “katlanma yükümlülüğü” şeklinde tezahür etmektedir. Öyle ki kullanıcılar (*Whatsapp* örneği çerçevesinde) ilgili mecrânın; bireysel kullanımlarını (kullanım verilerini, kullanım alışkanlıklarını vs.) analiz etmesine, topladığı kullanıcı verilerini yurtdışına

manıza olanak tanıyan kolay kullanımlı bir platform sağlayabiliriz. *WhatsApp* olarak; hizmetlerine bağlanmanızı sağlayacak yollar sunmamıza yardımcı olan ortaklarla, hizmet sağlayıcılarla ve iştiraklerle birlikte çalışırız.” şeklindedir. Bkz. *Whatsapp* Terms of Service, <https://www.whatsapp.com/legal/terms-of-service/?lang=en> (Erişim Tarihi: 04/12/2022).

⁵ *Whatsapp* kullanım koşullarının ilgili hükmü “We provide, and always strive to improve, ways for you and businesses and other organizations, to communicate with each other using our Services, such as through order, transaction, and appointment information, delivery and shipping notifications, product and service updates, and marketing.”; yani “Sipariş, işlem ve randevu bilgileri, teslimat ve gönderim bilgileri, ürün ve hizmet güncellemeleri ve pazarlama gibi konularda sizin, işletmelerin ve diğer kuruluşların Hizmetlerimizi kullanarak iletişimde olmasının yollarını sağlıyoruz ve bu yolları sürekli olarak geliştirmeye çalışıyoruz.” şeklindedir. Bkz. *Whatsapp* Terms of Service, <https://www.whatsapp.com/legal/terms-of-service/?lang=en> (Erişim Tarihi: 04/12/2022).

aktarmasına, birden fazla merkezde depolayabilmesine, diğer iştirakleriyle, paydaşlarıyla, iş ortaklarıyla paylaşabilmesine, hatta gönderi ve içerikleri (yalnızca belirli amaçlarla dahi olsa) kullanabilmesine, yeniden üretmesine, dağıtmasına, türevlerini oluşturmaya ve sergileyebilmesine onay vererek, kişisel verilerinin ilgili dijital mecra tarafından önceden belirlenen şartlarla işlenmesine katlanma yükümlülüğü altına girmektedirler⁶.

⁶ Örneğin WhatsApp kullanım koşullarının ilgili (bazı) hükümleri; “We analyze how you make use of WhatsApp, in order to improve our Services, including helping businesses who use WhatsApp measure the effectiveness and distribution of their services and messages. WhatsApp uses the information it has and also works with partners, service providers, and affiliated companies to do this... We are part of the M.. Companies. As part of the M.. Companies, WhatsApp receives information from, and shares information with, the M.. Companies as described in WhatsApp’s Privacy Policy, including to provide integrations which enable you to connect your WhatsApp experience with other M.. Company Products; to ensure security, safety, and integrity across the M.. Company Products; and to improve your ads and products experience across the M.. Company Products... In order to operate and provide our Services, you grant WhatsApp a worldwide, non-exclusive, royalty-free, sublicensable, and transferable license to use, reproduce, distribute, create derivative works of, display, and perform the information (including the content) that you upload, submit, store, send, or receive on or through our Services. The rights you grant in this license are for the limited purpose of operating and providing our Services (such as to allow us to display your profile picture and status message, transmit your messages, and store your undelivered messages on our servers for up to 30 days as we try to deliver them).”; yani “Hizmetlerimizi iyileştirmek amacıyla, WhatsApp’tan nasıl yararlandığınızı analiz ederiz. WhatsApp kullanan işletmelere, hizmetlerinin ve mesajlarının etkinliğini ve dağıtımını anlama konusunda yardımcı olmak da buna dahildir. WhatsApp bunu yapmak için sahip olduğu bilgileri kullanır ve ortaklarla, hizmet sağlayıcılarla ve iştiraklerle çalışır... M.. Şirketlerinden biriyiz. M.. Şirketlerinin parçası olarak, WhatsApp, WhatsApp deneyiminizi diğer M.. Şirketi Ürünleri ile birleştirmenize olanak tanıyan entegrasyonlar sağlamak; M.. Şirketi Ürünleri genelinde güvenliği, emniyeti ve bütünlüğü temin etmek ve M.. Şirketi Ürünleri genelinde reklam ve ürün deneyiminizi geliştirmek de dahil olmak üzere, WhatsApp’ın Gizlilik İlkesi’nde açıklandığı şekilde M.. Şirketlerinden bilgi alır ve onlarla bilgi paylaşır... Hizmetlerimizi yürütmemiz ve sağlamamız için WhatsApp’a; Hizmetlerimizde veya Hizmetlerimiz aracılığıyla yüklediğiniz, sunduğunuz, depoladığınız, gönderdiğiniz veya aldığınız bilgileri (içerikler dahil) kullanması, yeniden üretmesi, dağıtması, türevlerini oluşturmaya, sergilemesi ve ifa etmesi için uluslararası, münhasır olmayan, telifsiz, alt lisans verilebilen ve devredilebilen bir lisans verirsiniz. Bu lisansla verdiğiniz haklar, Hizmetlerimizin yürütülmesi ve sağlanması (ör. profil resmi ve durum mesajınızı göstermemize, mesajlarınızı iletmemize, teslim edilmemiş mesajlarınızı teslim etmeye çalıştığımız süre zarfında en fazla 30 gün boyunca sunucularımızda depolamamıza ve Gizlilik İlkemizde açıklanan diğer özelliklerimizi sunmamıza izin vermeniz) kapsamında sınırlı bir amaç içindir.” şeklindedir. Bkz. WhatsApp Terms of Service, <https://www.whatsapp.com/legal/terms-of-service/?lang=en> (Erişim Tarihi: 04/12/2022).

Görüldüğü üzere çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının kullanım (genel işlem) koşullarını dijital ortamda kabul etmesiyle birlikte kullanıcı ile dijital mecra arasında kurulan son kullanıcı sözleşmesi, kullanıcı bakımından (profesyonel sürümler bir taraf bırakılırsa) genellikle ücret edimi içermese de bunun ivazsız olduğunun söylenmesi mümkün değildir. Nitekim bu tür ilişkiler çevrimiçi anlık mesajlaşma servisi sağlayan dijital mecraya “sağlama/ yapma”, kullanıcıya ise “katlanma” yükümlülüğü getiren, ivazlı ve tam iki tarafa borç yükleyen hukukî ilişkilerdendir.

III. ÇEVİRİMİÇİ ANLIK MESAJLAŞMA UYGULAMASI KULLANIM KOŞULLARININ SÖZLEŞMESEL ANLAMDA HUKUKÎ NİTELENDİRMESİ

Kullanıcılar, *Whatsapp*, *Telegram*, *Signal* gibi dijital servis sağlayıcıların sunduğu çevrimiçi anlık mesajlaşma hizmetinden faydalana-bilmek için öncelikle ilgili mecra da bir hesap açarak, bu mecra ya ve/veya söz konusu uygulamaya üye/ abone olmak durumundadırlar. Bu hesabı açabilmek içinse ilgili servis sağlayıcıya, talep ettiği kişisel verilerin sağlanması nın yanı sıra o hesabı nasıl ve ne şekilde kullanacağına, verilerin nasıl işleneceğine, depolanacağına, paylaşılacağına, aktarılacağına; “çerez (cookie)” diye tabir edilen, kullanıcı alışkanlıklarını kaydetmek amacıyla çalışan ve aslında kullanıcı kendi eliyle vermese bile ondan kişisel veri toplayan ek yazılımların ne şekilde kullanılacağına ve sair hususlara ilişkin özel koşullarının da kabul edildiğinin onaylanması gerekmektedir⁷. Nitekim uygulamada çevrimiçi anlık yazışma servisi sağlayıcıları, hesap açma sayfasına koydukları “*Hizmet Koşulları ile Gizlilik İlkesi’ni okuyun, ardından Kabul Et ve Devam Et’e dokunarak koşulları kabul edin*”⁸ şeklindeki kayıtlarla,

⁷ Örneğin *Whatsapp*; kullanım koşullarını gösteren çerçeve (ana) sözleşme ekranında, “*In order to provide our Services (as defined below) through our apps, services, features, software, or website, we need to obtain your agreement to our Terms of Service (“Terms”)*”; yani “*Uygulamalarımız, hizmetlerimiz, özelliklerimiz, yazılımlarımız veya İnternet sitemiz aracılığıyla Hizmetlerimizi sağlayabilmemiz için, Hizmet Koşullarımızı (“Koşullar”) kabul etmeniz gerekmektedir.*” şartını ileri sürmektedir. Bkz. *Whatsapp Terms of Service*, <https://www.whatsapp.com/legal/terms-of-service/?lang=en> (Erişim Tarihi: 04/12/2022).

⁸ Örneğin ilgili *Whatsapp* yönergesi için bkz. <https://www.whatsapp.com/coronavirus/get-started?lang=tr>, (Erişim Tarihi: 20/11/2022).

kullanıcının kişisel verilerin işlenebilmesi için gerekli olan (KVKK m.5/ I; 8/ I; 9/ I anlamındaki) “açık rıza”yı bu şekilde temin ettikleri görülmektedir.

Ancak önemle belirtmelidir ki bu *açık rıza* alınırken servis sağlayıcının (veri sorumlusunun), kullanıcı karşısında, kişisel verilerin işlenmesine, depolanmasına ve/veya aktarılmasına yönelik olarak gerçekleştireceği her husus bakımından ayrı ayrı *aydınlatma yükümlülüğü* bulunmaktadır⁹. Yoksa *servis sağlayıcının*, (örneğin sadece kayıt olmak amacıyla ve yalnızca bu safhaya ilişkin kullanım koşullarında belirtilmiş hususlar hakkında verilmiş) münferit bir rızayı, buna ilişkin aydınlatma yükümlülüğünde belirtilmeyen başkaca veri işleme depolama ve/ veya aktarma faaliyetlerinde kullanması mümkün de-

⁹ Örneğin bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu 20/07/2018, S. 2018/90 Kararı; “Online platformda iş başvurusu alan veri sorumlusu şirketler topluluğunun kişisel veri işleme süreçlerinin Kurul tarafından re’sen incelenmesini teminen yapılan başvuru neticesinde, Online platformda iş başvurusunda bulunurken üyelik kaydı yapılmasının zorunlu olduğu, üyelik kaydı yapılması sırasında ise, aynı kutucuğun işa- retlenmesi yoluyla hem aydınlatma metninin okunduğuna, hem de kişisel verilerin işlenmesi hususunda açık rıza verildiğine ilişkin onay alınması yoluna gidildiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda; Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesi halinde, aydınlatma yükümlülüğü ve açık rızanın alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerektiği hükmüne bağlanmıştır. Ayrıca, veri sorumlusu tarafından aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi herhangi bir onaya bağlı değildir. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesindeki amaç kişisel verilerin işlenmesi noktasında ilgili kişinin bilgi sahibi olmasının temin edilmesidir. Açık rıza alınmasında amaç ise, veri sorumlusu tarafından kişisel verilerinin işlenmesinin hukuki bir gerekçeye dayandırılmasıdır. Bu sebeple, ilgili kişi aydınlatma metni sayesinde kişisel veri işleme faaliyeti ile ilgili olarak bilgi edinmiş olmakla birlikte, söz konusu metinde yazılanlara açık rıza vermek zorunda değildir. Tüm bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde; söz konusu uygulamanın 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun (Kanun) amacına ve Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde yer alan hükme uygun olmadığı, bu itibarla aydınlatma metninin okunduğuna ilişkin geri bildirim alınması ile ilgili kişilerin kişisel verilerinin işlenmesi hususunda gerekli seçimlik haklarının da tanındığı açık rıza metninin onaylandığının ispatını sağlayacak mekanizmaların ayrıştırılması hususunda veri sorumlusunun talimatlandırılmasına karar verilmiştir.”, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5420/-Veri-sorumlusu-tarafından-aydınlatma-yukumlulugu-ve-acik-riza-onayi-alinmasi-sureclerinin-ayri-ayri-yerine-getirilmesi-gerektigi-ile-ilgili-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-26-07-2018-tarihli-ve-2018-90-sayili-Karar-Ozeti>, (Erişim Tarihi: 20/11/2022).

ğildir (*Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ*¹⁰ m.5¹¹).

Söz konusu kullanım (*service* – hizmet¹²) koşulları, aslında kullanıcı ile çevrimiçi anlık mesajlaşma servisi sağlayıcısı arasında yapılan

¹⁰ RG. 10/03/2018, S. 30356.

¹¹ Anılan düzenleme (m.5), "(1) Veri sorumlusu ya da yetkilendirdiği kişi tarafından sözlü, yazılı, ses kaydı, çağrı merkezi gibi fiziksel veya elektronik ortam kullanılmak suretiyle aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi esnasında aşağıda sayılan usul ve esaslara uyulması gerekmektedir: a) İlgili kişinin açık rızasına veya Kanundaki diğer işleme şartlarına bağlı olarak kişisel veri işlendiği her durumda aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilmelidir. b) Kişisel veri işleme amacı değiştiğinde, veri işleme faaliyetinden önce bu amaç için aydınlatma yükümlülüğü ayrıca yerine getirilmelidir. c) Veri sorumlusunun farklı birimlerinde kişisel veriler farklı amaçlarla işleniyorsa, aydınlatma yükümlülüğü her bir birim nezdinde ayrıca yerine getirilmelidir. ç) Sicile kayıt yükümlülüğünün bulunması durumunda, aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde ilgili kişiye verilecek bilgiler, Sicile açıklanan bilgilerle uyumlu olmalıdır. d) Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, ilgili kişinin talebine bağlı değildir. e) Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğinin ispatı veri sorumlusuna aittir. f) Kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesi halinde, aydınlatma yükümlülüğü ve açık rızanın alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerekmektedir. g) Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında açıklanacak kişisel veri işleme amacının belirli, açık ve meşru olması gerekir. Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken, genel nitelikte ve muğlak ifadelerle yer verilmemelidir. Gündeme gelmesi muhtemel başka amaçlar için kişisel verilerin işlenebileceği kanaatini uyandıran ifadeler kullanılmamalıdır. ğ) Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında ilgili kişiye yapılacak bildirimin anlaşılır, açık ve sade bir dil kullanılarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. h) Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan "hukuki sebep" ten kasıt, aydınlatma yükümlülüğü kapsamında kişisel verilerin Kanunun 5 ve 6 ncı maddelerinde belirtilen işleme şartlarından hangisine dayanılarak işlendiğidir. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi esnasında hukuki sebebin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. ı) Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında, kişisel verilerin aktarılma amacı ve aktarılacak alıcı grupları belirtilmelidir. i) Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında kişisel verilerin, tamamen veya kısmen otomatik yollarla ya da veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yöntemlerden hangisiyle elde edildiği açık bir şekilde belirtilmelidir. j) Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken eksik, ilgili kişileri yanıltıcı ve yanlış bilgilere yer verilmemelidir.", şeklindedir.

¹² "Hizmet koşulları – terms of service" tabiri çoğu çevrimiçi anlık mesajlaşma servisi sağlayıcısı tarafından ilgili yönergelerinin Türkçe çevirilerinde (bizzat kendileri tarafından) tercih edilmekte olsa da son kullanıcı ile aralarında kurulan hukukî ilişkinin Türk hukuku bakımından kanunî tipini yansıtmadığı (hatta buna aykırı olduğu) için isabetli görülmemektedir. Nitekim bu tür kullanım koşullarını kabul eden son kullanıcı ile mesajlaşma servisi sağlayıcı arasında *hizmet sözleşmesinden* kaynaklanan hukukî ilişkinin kurulduğundan bahsedilebilmesi, anılan ilişkinin özellikle ücret ve bağımlılık unsurlarını taşıması dolayısıyla (genel olarak) mümkün görülmemektedir. Bu nedenle çalışmada *hizmet koşulları* tabiri yerine *kullanım koşulları* tabiri tercih edilmiştir.

sözleşmenin (*son kullanıcı sözleşmesi*¹³), genel işlem koşulu niteliğindeki hükümleridir. Nitekim kullanıcı herhangi bir çevrimiçi anlık mesajlaşma hesabı açarken bunlara rıza gösterdiğinde, bu mecranın servis sağlayıcısı ile aralarında mesajlaşma uygulamasının kullanımına ilişkin bir elektronik sözleşme akdetmiş olmaktadır¹⁴. Bu tür sözleşmelerin genel olarak isimsiz (atipik), katılmalı, mesafeli ve genellikle (Türk hukuku bakımından) “*Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK)*” m.3/ I, (d)¹⁵ anlamında elektronik ortamda hizmet sunumuna ilişkin (çoğu zaman tam) iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğinde oldukları söylenebilir¹⁶.

Ancak bilişim teknolojileri hizmetlerini konu edinen elektronik sözleşmeler için yeknesak ve standart bir tip öngörmek ve dolayısıyla

¹³ *Son kullanıcı* (ve benzer mahiyetteki *yer sağlama*) sözleşmeleri hakkında bkz., Ulf Müller ve Michael Bohne, *Providerverträge* (München: C. H. Beck Verlag 2005), 15 ff.; Andreas Leupold ve Silke Glossner (*Hrsg.*), Teil 2. Das Recht des elektronischen Geschäftsverkehrs, Münchener Anwaltshandbuch IT-Recht, (München: C. H. Beck Verlag, 3. Auflage, 2013), Rn. 20 ff.; Birgit Roth, “2 Verträge zur Netznutzung – wichtige Regelungsinhalte”, içinde *Praxis des Online-Rechts*, ed. Ulrich Loewenheim ve Frank A. Koch, (Weinheim: Wiley-VCH, 1998), 65; Florian von Baum ve Stephan Appt, “2.Teil Kapitel 8 Internet – Provider – Verträge”, içinde *Handbuch des Fachanwalts Informationstechnologierecht*, ed. Michael Lehmann ve Jan G. Meents, (Köln: Carl Heymanns Verlag, 2. Auflage 2011), Rn. 28; Caroline Cichon, *Internetverträge – Verträge über InternetLeistungen und E-commerce* (Köln: Dr. Otto Schmidt Verlag, 2000), N. 184; Daniel Winteler, “2. Übersicht Verträge und vertraglicher Schutz der Tätigkeit und des Ergebnisses, ‘B. Der Weg zum Netz’”, içinde *Rechtshandbuch zum E- Commerce*, ed. Hans-Werner Moritz ve Thomas Dreier, (Köln: Dr.Otto Schmidt KG Verlag, 2. Auflage, 2005), N. 523; Stefan Schuppert, “1. Vertragstypen von Provider-Verträgen, Teil II Rechtliche Rahmenbedingungen für Internet – Provider”, içinde *Vertragsrecht der Internet – Provider*, ed. Gerald Spindler, (Köln: Dr. Otto Schmidt Verlag, 2. Auflage, 2004), Rn. 32; Rolf H. Weber, *E-Commerce und Recht – Rechtliche Rahmenbedingungen elektronischer Geschäftsformen*, (Zürich: Schulthess Verlag, 2. Auflage, 2010), 375 ff.

¹⁴ Elektronik sözleşmelerin internet üzerinden kurulması hakkında genel olarak bkz., Alper Uyumaz, “Elektronik Sözleşmelerin Web Siteleri Aracılığıyla Kurulması ve Bu Sözleşmelerin İfası”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9/Özel Sayı (2007): 907 vd.

¹⁵ TKHK m.3/ I, (d), “*Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işleminin konusu nu,... ifade eder*” şeklindedir.

¹⁶ Elektronik sözleşmeler ve elektronik ortamda hizmet sunumu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Sinan Sami Akkurt, “Elektronik Ortamda Hizmet Sunumu ve Buna İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Özellikleri”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 60/1 (2011): 19 vd.

bu tür sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülükler karşısında hangi sözleşme tipine ilişkin mevzuat hükümlerinin uygulanacağını standartize etmek mümkün değildir. Nitekim genellikle bu tür sözleşmelerde taraflar, farklı sözleşme tiplerine ilişkin muhtelif edim tarzlarını, aralarındaki münferit sözleşmenin birer aslî edimi olarak kabul ve taahhüt edebilmektedirler¹⁷.

Kullanıcı ile çevrimiçi anlık mesajlaşma servis sağlayıcısı arasındaki sözleşme de çoğu zaman, (örneğin sadece çevrimiçi anlık yazışma uygulamasının kullanılması edimi gibi) yalnızca bir ya da birkaç tipik edimden müteşekkil olmayıp, reklâm, ticarî haklar, içerik paylaşımı, milletlerarası yetki, kişisel verilerin işlenmesi (kaydedilmesi, depolanması, aktarılması, silinmesi, anonim hâle getirilmesi vb.), sorumluluk sınırları ve sair kullanım koşulları gibi çok çeşitli hükümler içerdiğinden, bunun tek bir sözleşme tipine özgülmesi değil, bir sözleşmeler bütünü yahut somut duruma göre *karma* veya *bileşik* sözleşme olarak nitelendirilmesi daha uygun görülmektedir¹⁸.

Kullanıcı ile çevrimiçi anlık mesajlaşma servis sağlayıcısı arasındaki hukukî ilişki, biri çerçeve nitelikli ve çoğu zaman kullanıcının, kullanım koşulları olarak adlandırılan genel işlem koşullarını kabul ederek akdettiği *ana (çerçeve) sözleşme*, diğer(ler)i ise çevrimiçi anlık mesajlaşma servis sağlayıcısı ile her bir münferit kullanıcı arasında akdedilen ve uygulama gerekliliklerine, münferit mesajlaşma/ kullanım seçeneklerine ve kullanıcı tercihlerine göre şekillenen *münferit sözleşme şartları* olmak üzere, her durumda yeknesak olmayan çok sayıda edim yükümlülüğü ve sözleşme şartları silsilesinden kaynaklanır. Dolayısıyla *münferit sözleşmelerin* yeknesak bir tipolojisi olduğundan bahsetmek hem mümkün olmaz hem de böyle bir genel nitelendirme faydasızdır. Zira kullanıcı ile çevrimiçi anlık mesajlaşma

¹⁷ Bernhard Hörl ve Markus Häuser, "Service Level Agreements in IT – Outsourcing-verträgen". Computer und Recht (CR), 10 (2003): 713 ff.; Jochen Kuscher, "Gestaltung von Service Level Agreements bei Software as a Service", (Diss., Hannover, 2010), 36.

¹⁸ Benzer görüşler için bkz. Süleyman Yılmaz ve Vehbi Umut Erkan, "Sosyal Medya Hesaplarının Miras Yoluyla İntikal Edip Edemeyeceği Sorusunun Kişisel Verileri Koruma Hukuku Kapsamında İncelenmesi". İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11/2 (2020): 567, 574 vd.

servis sağlayıcısı arasındaki *münferit sözleşmenin*, her somut olayda özel olarak tahlil edilmesi daha isabetli görülmektedir.

Çevrimiçi anlık mesajlaşma servisi sağlanmasına yönelik *ana (çerçeve) sözleşmenin* tipolojik bakımından tahlil edilmesi ve niteliğinin ortaya koyulması ise görece daha tutarlıdır. Nitekim çoğunlukla sözleşme konusu mesajlaşma servisinin temel özellikleri, genel nitelikleri, tarafların buna bağlı hak ve yükümlülükleri, sözleşmenin içeriğinin değiştirilmesi, hizmet bedeli, veri ve gizlilik ilkeleri, sözleşme süresi, sorumsuzluk kayıtları, uygulanacak hukuk, yetki şartı, ihbar ve fesih gibi hususların düzenlendiği *ana (çerçeve) sözleşme hükümleri*, münferit sözleşmelerle teferruatlandırılmış olsalar da kural olarak ilgili çevrimiçi anlık mesajlaşma servis sağlayıcısı ile kullanıcılar arasındaki her münferit ilişki hakkında tamamlayıcı rol oynar¹⁹. Hatta genellikle münferit sözleşmeler, *ana (çerçeve) sözleşmeye* aykırı olmayacak şekilde ve çoğu durumda kullanıcının, söz konusu mesajlaşma uygulaması arayüzü üzerindeki ayarlar/ tercihler kısmı üzerinden kullanım tercihlerini değiştirmesi veya varsayılan olarak vermiş olduğu açık rıza(lar)ı *opt-out* yöntemiyle geri çekmesi ya da *opt-in* yöntemiyle tam tersini yapması suretiyle hazırlanır/ akdedilir²⁰. Bu bakımdan çevrimiçi anlık mesajlaşma son kullanıcı ana sözleşmesinin, ilgili mecra ile yapılan *münferit sözleşmelerin anayasası* olarak tabir edilmesi, metaforik açıdan isabetsiz olmaz²¹.

¹⁹ Marc Hilber ve Otto Schmidt, Handbuch Cloud Computing (Köln: Dr. Otto Schmidt KG Verlag, 2014), 168; Aybike Tunç, Bulut Bilişim Sözleşmeleri (İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 2020), 37.

²⁰ *Opt – in* yöntemi, ilgili kişinin elektronik ortamda kutucuk işaretleme veya rıza butonu tıklama gibi olumlu bir muvafakat eylemiyle gerçekleştirdiği açık rıza verme işlemidir. *Opt – in* yönteminden bahsedilebilmesi için önem arz eden husus, ilgili kişinin, rızaya ilişkin hâlihazırda boş olan bir kutucuğu olumlu (aktif) bir eylemle işaretlemesi/ doldurmasıdır. Şayet rıza kutucuğu varsayılan olarak (hâlihazırda) dolu ise ve rıza vermek istemeyen ilgili kişinin mevcut işareti kaldırması gerekteysey bu yöntem *opt – out* yöntemi olarak adlandırılır. *Opt – out* yönteminde ilgili kişinin açık rıza açıklaması şeklinde aktif (olumlu) bir davranışı değil, işleme faaliyetine itiraz etmemesi şeklinde pasif (olumsuz) bir davranışı söz konusudur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kirill Ivchenkov, “Auswirkungen der EU – DSGVO auf das Online-Marketing eine Analyse am beispiel von Datengetriebenen Dienstleistungsunternehmen”, (Diss., Universität Rostock, 2019), 10 ff.

²¹ Öte yandan bulut bilişim ilişkisinin tarafları arasında yapılan münferit sözleşmenin, her durumda ana (çerçeve) sözleşmeye tam uygun olması şart değildir. Nitekim münferit sözleşme ile, bulut bilişimden yararlanmak isteyen tarafın spesifik

Dolayısıyla özellikle *ana (çerçeve) sözleşme* esas alınarak yapılacak bir hukukî nitelendirmede çevrimiçi anlık mesajlaşma son kullanıcı sözleşmelerinin, bunlar kanunda tanımlanan (tipik) sözleşmeler arasında yer almadıkları için her şeyden önce birer *atipik (isimsiz) sözleşme* olarak nitelendirilmeleri gerekir²². Ancak bunların yakınsadığı tipik sözleşmelerin mukayeseli olarak ortaya koyulması, somut mesajlaşma servisi ilişkisi hakkında hangi *tipik* sözleşme hükümlerinin (*kıyasen*) uygulanabileceğinin tespit edilebilmesi açısından çoğu durumda rehber vazifesi görebilir. Bunun için özellikle *ana (çerçeve) sözleşmelerin*, tipik sözleşmelerle aralarındaki ortak ya da benzer karakteristik edimlerin tespit ve mukayese edilmesi isabetli görülmektedir.

Buna göre, çevrimiçi anlık mesajlaşma servisi sağlayan tarafın, çoğunlukla uçtan uca şifreli mesajlaşmaya ve sair anlık iletişime olanak tanıyan bir yazılım üzerinden kullanıcı paylaşımlarının muhataba iletilmesini sağlama biçimindeki aslî ediminin; ilk bakışta (yalnızca) TBK m. 502 vd. hükümlerinde düzenlenen *vekâlet* sözleşmesinin karakteristik edimine²³ karşılık geldiği düşünülebilirse de ilgili kullanıcı verilerinin (sohbetlerin, mesajların, yazışmaların, ses, video, fotoğraf gibi pay-

ihtiyaçları doğrultusunda ana ( er eve) sözleşmeden ayrılan, hatta onunla çatışan sair düzenlemeler yapılabilmesi mümkündür. Böyle durumlarda somut bulut bilişim ilişkisine hangi sözleşme hükümlerinin öncelikli olarak uygulanacağıнын münferit sözleşme ile açıkça düzenlenmesi önerilmekle birlikte, böyle bir düzenlemenin bulunmadığı veya mevcut düzenlemenin yorumu noktasında anlaşmazlık yaşandığı h llerde öncelikle münferit sözleşme hükümlerinin uygulama alanı bulması gerektiğı kabul ve ifade edilmektedir. Bu yönde bkz. Peter Br utigam (*Hrsg.*), IT-Outsourcing und Cloud-Computing, Eine Darstellung aus rechtlicher, technischer, wirtschaftlicher und vertraglicher Sicht (Berlin: Erich Schmidt Verlag, 3. Auflage, 2013), s. 919; Tun , Bulut Bilişim, 37.

²² Wolfgang Straub, “Cloud Verträge – Regelungsbedarf und Vorgehensweise”. Aktuelle Juristische Praxis / Pratique Juridique Actuelle (AJP/PJA), 7 (2014): 906. Bulut bilişim sözleşmesinin isimsiz ve karma sözleşme niteliğinde olduğı y n nde bkz., Armağan Ebru Bozkurt – Yüksel, Bulut Bilişimde Kişisel Verilerin Korunması (Personal Data Protection in Cloud Computing), (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2016) 37.

²³ TBK m. 502/I uyarınca “*Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı  stlendiğı sözleşmedir*”. Ayrıntılı bilgi için genel olarak bkz. Hakan Tokbaş (*Ed.*), Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi, (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2017); Eraslan  zkaya, Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2005).

laşımının) genellikle bir veya birden fazla merkezde/ bulutta depolanmasının, bu verilerin üçüncü kişilerle paylaşılabilmesine açık rıza gösterilmediği durumlarda TBK m. 561 vd. hükümlerinde düzenlenen *vedia (saklama)*²⁴; bu şekilde depolanan (özellikle kullanıcı alışkanlıklarına ilişkin) verilerin, kullanım koşullarına önceden verilen açık rıza doğrultusunda üçüncü kişilere aktarılabilirdiği, paylaşılabilirdiği durumlarda *usulsüz tevdi*²⁵; söz konusu mesajlaşma uygulamasının uçtan uca şifreli olarak çalışmasını her kullanıcı bakımından tesis etme/ sürdürme yükümlülüğünün TBK m. 470 vd. hükümlerinde düzenlenen *eser*²⁶ ve önceden hazırlanmış olan uçtan uca şifreli platform ile buna ilişkin depolama alanının özellikle para kabilinden belirlenen bir ivaz karşılığında (yani ücretli olarak) kullandırıldığı durumlarda TBK m. 299 vd. hükümlerinde düzenlenen *kira sözleşmesi*²⁷ (tipik) edimlerinin karakteristik özelliklerine (de) yakınsadığı dikkat çekmektedir²⁸.

²⁴ TBK m. 561/I uyarınca “*Saklama sözleşmesi, saklayanın, saklatanın kendisine bıraktığı bir taşınırı güvenli bir yerde koruma altına almayı üstlendiği sözleşmedir*”. Ayrıntılı bilgi için genel olarak bkz. Mustafa Tiftik, Türk Hukukunda Vedia Sözleşmesi, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2007); Mehmet Deniz Yener, Vedia Sözleşmesi, (İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 2008). Doktrindeki bir görüş ise ivazlı karşılığında veri depolama hizmetini konu edinen bulut bilişim sözleşmelerini *ardıye sözleşmesi* olarak nitelendirmektedir. Bu yönde bkz. İlyas Çeliktaş, “Vefat Eden Kişinin Elektronik Posta Hesabı Mirasçılara İntikal Eder mi?”. Terazi Hukuk Dergisi, 6/2 (2011): 37. Vedia sözleşmesinin özel bir görünümü olan *ardıye sözleşmesi* hakkında Detaylı bilgi için ayrıca bkz. İhsan Erdoğan, Ardiye Sözleşmesi, (Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1990).

²⁵ Kurum hakkında ayrıntılı bilgi için genel olarak bkz. Zahit İmre, “Usulsüz Vedia Akdi”. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 10/1-2 (1944): 188 vd.

²⁶ TBK m. 470 uyarınca “*Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir*”. Ayrıntılı bilgi için genel olarak bkz. Yusuf Büyükkay, Eser Sözleşmesi, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2013).

²⁷ TBK m. 299 uyarınca “*Kira sözleşmesi, kiraya verenin bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte ondan yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracının da buna karşılık kararlaştırılan kira bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşmedir*”. Ayrıntılı bilgi için genel olarak bkz. Ercan Akyiğit, Kira Sözleşmesi, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2012).

²⁸ Franziska Boehm, “Herausforderungen von Cloud Computing – Verträgen: Vertragstypologische Einordnung, Haftung und Eigentum an Daten”. Zeitschrift für europäisches Privatrecht (ZEUP), 2 (2016): 367; Bardia Kian, Cloud Computing: Herausforderung für das Rechtssystem, (Regensburg: Nomos, 2015) 37; Magda Wicker, “Haftet der Cloud – Anbieter für Schäden beim Cloud – Nutzer, Relevante Haftungsfragen in der Cloud”. Multimedia und Recht (MMR), 11 (2014): 716; Jan Pohle ve Thorsten Ammann, “Software as a Service – auch rechtlich eine Evolution?”. Kunst und Recht (KuR), 10 (2009): 628; Rolf Schwartmann, Praxishand-

Ancak karakteristik (aslı) edimlerin *bir işin görülmesi* veya *bir eser meydana getirme* kavramlarıyla açıklanmasının daha tutarlı görüldüğü bu tür çevrimiçi anlık mesajlaşma ilişkilerinin öncelikle *vekâlet* ve *eser sözleşmeleri* bakımından tahlili isabetli olabilir.

Öyle ki konu hakkında bir görüş çevrimiçi anlık mesajlaşma yazılımının oluşturulmasının ve bu suretle kullanıcılar arasında anlık iletişime imkân sağlanmasının bir eser meydana getirilmesi niteliğinde olduğu, mesajlaşma ve/ veya bulut hizmeti sağlayıcısının da tıpkı *yüklenici* gibi bir *eser meydana getirmeyi*, yani bir edim sonucunu borçlandığı, bu sebeple, anılan türden ilişkilerin *eser sözleşmesine* yakınsayan bir sözleşme ilişkisi olarak nitelendirilmesi gerektiği yönündedir²⁹. Daha tutarlı görülen diğer bir görüş ise çevrimiçi mesajlaşma servislerinin anlık iletişime imkân tanıyan yazılımları oluşturmalarının veya kullanıcıların, anılan servis sağlayıcıların sunmuş oldukları uygulamaları/ yazılımları cihazlarına indirebiliyor olmalarının *eser meydana getirme* anlamına gelmediğini; zira çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının kişiye özel (ısmarlama) olmadıklarını, kullanıcının servis sağlayıcısının teklifini kabul etmemesi ihtimalinde servis sağlayıcısının aynı ürünü, üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan, bir başka kullanıcıya teklif edebilmesinin mümkün olduğunu, çevrimiçi anlık mesajlaşma servis sağlayıcısının bir edim sonucunu borçlanmadığını, aksine belirli bir süre boyunca bir servis (hizmet) sağlama bor-

buch Medien-, IT-und Urheberrecht, (München: CF Müller GmbH., 2011), 739; Carsten Schulz ve Timo Rosenkranz, "Cloud Computing – Bedarfsorientierte Nutzung von IT-Ressourcen". IT-Rechts-Berater (ITRB), 10 (2009): 233; Markus Kaulartz, Cloud Computing und Vertragsrecht: Eine rechtliche Untersuchung unter besonderer Berücksichtigung von PaaS – Clouds, (München: Herbert Utz Verlag, 2015), 27; Alexander Duisberg, Gelöste und ungelöste Rechtsfragen im IT-, Outsourcing und Cloud Computing, Trust in IT, (Heidelberg: Springer Verlag, 2011), 55; Jan Pohle ve Thorsten Ammann, "Über den Wolken... – Chancen und Risiken des Cloud Computing". Computer und Recht (CR), 5 (2009): 275; Andreas Splittgerber ve Sebastian Rockstroh, "Sicher durch die Cloud navigieren – Vertragsgestaltung beim Cloud Computing". Betriebs Berater, 36 (2011): 2179 ff.

²⁹ Anna Giedke, Cloud Computing: Eine wirtschaftsrechtliche Analyse mit besonderer Berücksichtigung des Urheberrechts, (München: Herbert Utz Verlag, 2013), 125; Hilber ve Schmidt, Handbuch Cloud Computing, 176; Kian, Cloud Computing, 43; Georg Borges ve Jan Geert Meents, Cloud Computing Rechtshandbuch, (München: C. H. Beck Verlag, 2016), 76; Tobias Sedlmeier ve Daniel Kolk, "ASP – Eine vertragstypologische Einordnung". Multimedia und Recht (MMR), 2 (2002): 77.

cu altına girdiğini, onun kullanıcıya herhangi bir eser de teslim etmediğini, bu nedenle içinde eser sözleşmesine ilişkin unsurlar barındırıyor olsa da çevrimiçi anlık mesajlaşma son kullanıcı ana sözleşmelerinin *eser sözleşmesi* niteliğinde değerlendirilmemesi gerektiği yönündedir³⁰.

Ayrıca eser sözleşmesinin karakteristik aslî edimlerinde arasında “*bedel*” unsuru da bulunmaktadır (TBK m. 470). Oysa önceden de belirtildiği gibi çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının kullanım koşulları (son kullanıcı sözleşmeleri), taraflar arasında, esasında ivazlı olsa da (profesyonel sürümler bir tarafa bırakıldığında) çoğu durumda para kabilinden bir ücret yükümlülüğü getirmeyen borç ilişkisi meydana getirirler. Bu nedenle çevrimiçi anlık mesajlaşma servislerinden ivazlı ve fakat *bedelsiz/ ücretsiz* yararlanmayı konu edinen ilişkiler (sözleşmeler) hakkında *vekâlet* hükümleri uygulanmasının daha tutarlı olacağı, nitekim böyle ilişkilerin yukarıda anılan gerekçelerle daha ziyade *vekâlete* yakınsadığı ifade edilebilir³¹. Çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının kişiye özel (ısmarlama) olmamaları, kullanıcının servis sağlayıcısının teklifini kabul etmemesi ihtimalinde servis sağlayıcısının aynı ürünü, üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan, bir başka kullanıcıya teklif edebilmesinin mümkün olması hususları da çevrimiçi anlık mesajlaşma ilişkileri hakkında uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündeki görüşü desteklemektedir.

Bununla birlikte kullanıcı verilerinin (sohbetlerin, mesajların, yazışmaların, ses, video, fotoğraf gibi paylaşımların) genellikle bir bulutta depolandığı ve bu verilerin servis sağlayıcı tarafından üçüncü kişilerle (örneğin iş ortakları veya paydaşlarıyla dahi) paylaşılabilmesine

³⁰ Magda Wicker, “Vertragstypologische Einordnung von Cloud Computing-Verträgen, Rechtliche Lösungen bei auftretenden Mängeln”. Multimedia und Recht (MMR), 12 (2012), 785 – 786; Boehm, Herausforderungen von Cloud Computing, 364; Gerald Spindler, Rechtliche Rahmenbedingungen des “Software as a Service” – Konzepts, in: Software-as-a-Service, (Wiesbaden: Gabler Verlag, 2010), 31 ff., 207; Tunç, Bulut Bilişim Sözleşmeleri, 58.

³¹ İş görme edimi ihtiva eden (taahhüdü içeren) tipik sözleşmelerin özellikleri ve bunların birbirlerinden ayırt edilmesi hakkında genel ve etraflı bilgi için bkz. Sinan Sami Akkurt, “Türk Özel Hukukunda İş Sözleşmesi ile Eser Sözleşmesinden Kaynaklanan Başlıca Yükümlülükler ve Anılan Sözleşmelerin Ayırt Edilmesi”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10/2 (2008), 13 vd.

açık rıza gösterilmediği durumlarda çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamasının ikincil özelliklerinden *yalnızca veri depolama* fonksiyonu kullanılmakta demektir. Bu hâlde bilişim ilişkisi, şayet servis sağlayıcının çevrimiçi anlık mesajlaşmayı tesis etmek dışındaki (ikincil) edimi, “*kullanıcı verilerinin muhafazasını sağlamak*” olarak tarif edilirse daha ziyade *vedia* sözleşmesine; eğer aynı edim “*kullanıcıya ivazlı olarak depolama alanı kullandırmak*” olarak tarif edilirse *kira* sözleşmesine yakınsar.

Üçüncü kişilerle paylaşmaksızın veri depolamak ve yalnızca bunların muhafazasını sağlamaktan ibaret bilişim ilişkilerinin neden *ariyet* (kullanım ödöncü)³² değil de genel olarak *vedia* (saklama) sözleşmesine yakınsadığına gelince; TBK m. 379 uyarınca “*Kullanım ödöncü sözleşmesi, ödünç verenin bir şeyin karşılıksız olarak kullanılmasını ödünç alana bırakmayı ve ödünç alanın da o şeyi kullandıktan sonra geri vermeyi üstlendiği sözleşmedir.*”. Bu hüküm uyarınca kullanım ilişkisi sona erdiğinde kullanım konusu şeyin (zilyetliğinin) ödünç verene iade edileceği ifade edilmektedir. Oysa veri depolamayı konu edinen bir bulut bilişim ilişkisinde saklama alanının zilyetliği asla ödünç alana devredilmez; sözleşme sona erse de ermese de saklama alanı (örneğin sunucu bilgisayar veya verilerin depolandığı fizikî saklama alanı) üzerindeki fiilî hâkimiyet esasen alanı kullandıran (bulut ve/ veya mesajlaşma servisi sağlayan) taraftadır. Bu nedenle sözleşme sonunda servis sağlayıcıya iade edilebilecek herhangi bir şey söz konusu değildir. Bunun gibi, *vedia* sözleşmesinde de saklatılan şeyin muhafaza edileceği mecranın (örneğin deponun, kasanın, sabit diskin, bilgisayarın vb.) zilyetliğinin saklatana devri söz konusu değildir. Zira bu sözleşme gereğince saklama vasıtasının (alanının) zilyetliği saklatana değil, bilakis saklama konusu şeyin (saklananın) zilyetliği saklayana devredilmektedir. Bulut bilişim (mesajlaşma konusu verilerin depolanması) ilişkisinde de veri saklama alanının (örneğin ana bilgisayarın) zilyetliği, *ariyet* ilişkisinde olduğu gibi veriyi saklatana değil; saklanacak olan veri, tıpkı *vedia* ilişkisinde olduğu gibi onu saklamayı taahhüt eden servis sağlayıcıya tevdi edilmektedir.

³² Ayrıntılı bilgi için genel olarak bkz. Nagehan Kırkbeşoğlu ve Hakan Tokbaş (Ed.), *Kullanım Ödöncü (Âriyet Sözleşmesi) Kısa Şerhi*, (İstanbul: Aristo, 2. Bası, 2020).

Bu bakımdan ikincil edim noktasında yalnızca veri depolama alanı sağlanmasını konu edinen çevrimiçi anlık mesajlaşma ilişkilerinin; ücretli olmaları durumunda *kira*, ücretsiz olmaları durumunda ise *vedia* ilişkisine yakınsadıkları ve münferit sözleşme hükümleriyle ihdas edilen ayrık (ve fakat baskın/ özellikle aslî) diğer karakteristik edimlerle bir arada değerlendirilmek kaydıyla somut olaya uygulanacak hükümlerin bu doğrultuda (özel olarak ve ayrıca) tespit edilmesi isabetli görülmektedir³³.

SONUÇ

Çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının kullanım koşullarının, kullanıcılar ile servis sağlayıcılar arasında kurulan *son kullanıcı sözleşmelerinin* “genel işlem koşulu” niteliğinde oldukları değerlendirilmiştir. Mevzuatta özel olarak düzenlenmemiş bulunan bu tür sözleşmelerin katılmalı, mesafeli ve genellikle (Türk hukuku bakımından) “*Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun* (TKHK)” m.3/ I, (d) anlamında elektronik ortamda hizmet sunumuna ilişkin, çoğu zaman tam iki tarafa borç yükleyen ve fakat hepsinden önce *atipik* (isimsiz) sözleşmelerden oldukları kanaatine ulaşılmıştır. Bu nedenle bu tür sözleşmelere somut olay(lar) özelinde (*kıyasen*) uygulanabilecek hükümlerin tespit edilebilmesi için, anılan sözleşmelerin hangi *tipik* sözleşmelere yakınsadıklarının tartışılması faydalı görülmüştür.

Bu doğrultuda çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulaması kullanım koşullarının (yani son kullanıcı sözleşmelerinin), taraflar arasında; kullanıcıya katlanma yükümlülüğü tarzında ivaz yükleyen, ancak (profesyonel sürümler bir tarafa bırakıldığında) çoğu durumda ona

³³ Sosyal ağ sağlayıcı, e-posta servis sağlayıcı ve bulut bilişim/ depolama servisi sağlayıcı ile son kullanıcılar arasındaki ilişkilerin hukukî niteliği, bazı açılardan çevrimiçi anlık mesajlaşma servisi sağlayıcılar ile son kullanıcılar arasındaki ilişkilerle benzerlik gösterebilseler de çalışma konusu servisin özellikleri gereği bunun diğerleriyle karıştırılmaması ve her somut ilişkinin hukukî niteliğinin ayrı ayrı tahlil edilmesi isabetli görülmektedir. Sosyal ağ sağlayıcı, e-posta servis sağlayıcı ve bulut bilişim/ depolama servisi sağlayıcı ile son kullanıcılar arasındaki ilişkilerin münferiden tahlili için ayrıca bkz. Sinan Sami Akkurt, Dijital Varlıkların Miras Yoluyla Bırakılması, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022). (Anılan ilişkilerin çevrimiçi anlık mesajlaşma servisi sağlayıcı ile son kullanıcı arasındaki ilişkiyle benzerlik gösteren hususlarına ilişkin açıklamalarda adı geçen eserden yararlanılmış olup, ilgili her kısımda anılan esere ayrı ayrı – çok kez – atıf yapılması yerine keyfiyetin bu şekilde tek atıfla belirtilmesiyle yetinilmiştir).

para kabilinden bir ücret yükümlülüğü getirmeyen, servis sağlayıcıya ise iş görme yükümlülüğü getiren borç ilişkileri doğurduklarından bahisle, söz konusu servislerden yararlanmayı konu edinen ilişkiler (sözleşmeler) hakkında *vekâlet* hükümleri uygulanmasının daha tutarlı olacağı, nitekim böyle ilişkilerin daha ziyade *vekâlete* yakınsadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamalarının çoğunlukla bedelsiz/ ücretsiz olmaları, kişiye özel (ısmarlama) olmamaları, kullanıcının servis sağlayıcısının teklifini kabul etmemesi ihtimalinde servis sağlayıcısının aynı ürünü, üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan, bir başka kullanıcıya teklif edebilmesinin mümkün olması hususları da çevrimiçi anlık mesajlaşma ilişkileri hakkında, uygun düştükleri ölçüde (eser değil) *vekâlet* sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündeki bu görüşü desteklemektedir.

Bununla birlikte kullanıcı verilerinin (sohbetlerin, mesajların, yazışmaların, ses, video, fotoğraf gibi paylaşımların) genellikle bir bulutta depolandığı ve bu verilerin servis sağlayıcı tarafından üçüncü kişilerle (örneğin iş ortakları veya paydaşlarıyla dahi) paylaşılabilmesine açık rıza gösterilmediği durumlarda çevrimiçi anlık mesajlaşma uygulamasının ikincil özelliklerinden *yalnızca veri depolama* fonksiyonu kullanılmakta demektir. Bu hâlde bilişim ilişkisi, şayet servis sağlayıcının çevrimiçi anlık mesajlaşmayı tesis etmek dışındaki (ikincil) edimi, "*kullanıcı verilerinin muhafazasını sağlamak*" olarak tarif edilirse daha ziyade *vedia* sözleşmesine; eğer aynı edim "*kullanıcıya ivazlı olarak depolama alanı kullandırma*" olarak tarif edilirse *kira* sözleşmesine yakınsar.

Bulut bilişim (mesajlaşma konusu verilerin depolanması) ilişkisinde de veri saklama alanının (örneğin ana bilgisayarın) zilyetliği, *ariyet* ilişkisinde olduğu gibi veriyi saklatana değil; saklanacak olan veri, tıpkı *vedia* ilişkisinde olduğu gibi onu saklamayı taahhüt eden servis sağlayıcıya tevdi edilmektedir. Bu bakımdan ikincil edim noktasında yalnızca veri depolama alanı sağlanmasını konu edinen çevrimiçi anlık mesajlaşma ilişkilerinin; ücretli olmaları durumunda *kira*, ücretsiz olmaları durumunda ise *vedia* ilişkisine yakınsadıkları ve münferit sözleşme hükümleriyle ihdas edilen ayrıksı (ve fakat baskın/ özellikle aslî) diğer karakteristik edimlerle bir arada değerlendirilmek kaydıyla somut olaya uygulanacak hükümlerin bu doğrultuda (özel olarak ve ayrıca) tespit edilmesinin isabetli olacağı kanaatine ulaşılmıştır.

KISALTMALAR

Abs.	: Absatz (hüküm paragrafı/ fıkra)
AJP/PJA	: Aktuelle Juristische Praxis / Pratique Juridique Actuelle (Zeitschrift)
Ausg./ Heft.	: Ausgabe/ Heftnummer (Sayı – süreli yayınlar için)
CR	: Computer und Recht (Zeitschrift)
Dt.	: Deutsch (Almanca)
Diss.	: Dissertation (tez)
Ed.	: Editor (editör/ İng.)
Eng./ İng.	: English (İngilizce)
ff.	: fortfolgende (ve devamı)
GSM	: The Global System for Mobile Communications (Mobil İletişim İçin Küresel Sistem)
Hrsg.	: Herausgeber (editör/ Alm.)
in	: Innerhalb (içinde)
Jhg.	: Jahrang/ Band (Cilt – süreli yayınlar için)
KVKK	: 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
m.	: madde
N. / No.	: Nummer / Number / Numara
NetzDG	: Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz)– Alman Ağ Yaptırım Yasası
p.	: page (sayfa, İng.)
RG.	: Resmî Gazete
Rn.	: Randnummer (kenar numarası)
s.	: sayfa / seite(n)
ss.	: sayfa aralığı (başlangıç)
S.	: Sayı
SMS	: Short Messaging Service (Kısa Mesaj Servisi)
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
vd.	: ve devamı
ZEuP	: Zeitschrift für europäisches Privatrecht
MMR	: Multimedia und Recht (Zeitschrift)
KuR	: Kunst und Recht (Zeitschrift)
ITRB	: IT-Rechts-Berater (Zeitschrift)

YAZAR BEYANI	
Mali Destek/Teşekkür Beyanı:	Bulunmamaktadır.
Yazarların Katkıları	Eserin tamamı yazar tarafından kaleme alınmıştır.
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.
Etik Kurul Onayı:	Gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Akkurt, Sinan Sami. Dijital Varlıkların Miras Yoluyla Bırakılması. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022.
- Akkurt, Sinan Sami. “Elektronik Ortamda Hizmet Sunumu ve Buna İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Özellikleri”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 60/1 (2011): 19-46.
- Akkurt, Sinan Sami. Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2. Bası, 2020).
- Akkurt, Sinan Sami. “Türk Özel Hukukunda İş Sözleşmesi ile Eser Sözleşmesinden Kaynaklanan Başlıca Yükümlülükler ve Anılan Sözleşmelerin Ayırt Edilmesi”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10/2 (2008): 13-64.
- Akyiğit, Ercan. Kira Sözleşmesi. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2012).
- von Baum, Florian ve Stephan Appt, “2.Teil Kapitel 8 Internet – Provider – Verträge”. içinde Handbuch des Fachanwalts Informationstechnologierecht, ed. Michael Lehmann ve Jan G. Meents, Köln: Carl Heymanns Verlag, 2. Auflage, 2011.
- Boehm, Franziska. “Herausforderungen von Cloud Computing – Verträgen: Vertragstypologische Einordnung, Haftung und Eigentum an Daten”. Zeitschrift für europäisches Privatrecht (ZEuP). 2 (2016): 358-386.

- Borges, Georg ve Jan Geert Meents. Cloud Computing Rechtshandbuch. München: C. H. Beck Verlag, 2016.
- Bozkurt – Yüksel, Armağan Ebru. Bulut Bilişimde Kişisel Verilerin Korunması (Personal Data Protection in Cloud Computing). Ankara: Yetkin Yayınevi, 2016.
- Bräutigam, Peter (*Hrsg.*). IT-Outsourcing und Cloud-Computing, Eine Darstellung aus rechtlicher, technischer, wirtschaftlicher und vertraglicher Sicht. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 3. Auflage, 2013.
- Büyükcay, Yusuf. Eser Sözleşmesi. Ankara: Yetkin Yayınevi, 2013.
- Cichon, Caroline. Internetverträge – Verträge über Internetleistungen und E-commerce. Köln: Dr. Otto Schmidt Verlag, 2000.
- Çeliktaş, İlyas. “Vefat Eden Kişinin Elektronik Posta Hesabı Mirasçılara İntikal Eder mi?”. Terazi Hukuk Dergisi. 6/2 (2011);, 34-39.
- Duisberg, Alexander. Gelöste und ungelöste Rechtsfragen im IT-, Outsourcing und Cloud Computing, Trust in IT. Heidelberg: Springer Verlag, 2011.
- Erdoğan, İhsan. Ardiye Sözleşmesi. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1990.
- Giedke, Anna. Cloud Computing: Eine wirtschaftsrechtliche Analyse mit besonderer Berücksichtigung des Urheberrechts. München: Herbert Utz Verlag, 2013.
- Hilber, Marc ve Otto Schmidt. Handbuch Cloud Computing. Köln: Dr. Otto Schmidt KG Verlag, 2014.
- Hörl, Bernhard ve Markus Häuser. “Service Level Agreements in IT – Outsourcingverträgen”. Computer und Recht (CR). 10 (2003): 713-718.
- Ivchenkov, Kirill. “Auswirkungen der EU – DSGVO auf das Online-Marketing eine Analyse am beispiel von Datengetriebenen Dienstleistungsunternehmen”. Diss., Universität Rostock, 2019.
- İmre, Zahit. “Usulsüz Vedia Akdi”. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası. 10/1-2 (1944): 188-228.
- Kaulartz, Markus. Cloud Computing und Vertragsrecht: Eine rechtliche Untersuchung unter besonderer Berücksichtigung von PaaS – Clouds. München: Herbert Utz Verlag, 2015.
- Kian, Bardia. Cloud Computing: Herausforderung für das Rechtssystem. Regensburg: Nomos, 2015.
- Kırkbeşoğlu, Nagehan ve Hakan Tokbaş (*Ed.*). Kullanım Ödücü (Âriyet Sözleşmesi) Kısa Şerhi. İstanbul: Aristo, 2. Bası, 2020.
- Kuscher, Jochen. “Gestaltung von Service Level Agreements bei Software as a Service”. Diss., Hannover, 2010.

- Leupold, Andreas ve Silke Glossner (*Hrsg.*). Teil 2. Das Recht des elektronischen Geschäftsverkehrs, Münchener Anwaltshandbuch IT-Recht. München: C. H. Beck Verlag, 3. Auflage, 2013.
- Müller, Ulf ve Michael Bohne. Providerverträge. München: C. H. Beck Verlag, 2005.
- Özkaya, Eraslan. Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2005.
- Pohle, Jan ve Thorsten Ammann. “Über den Wolken... –Chancen und Risiken des Cloud Computing”. Computer und Recht (CR). 5 (2009):273-278.
- Pohle, Jan ve Thorsten Ammann. “Software as a Service–auch rechtlich eine Evolution?”. Kunst und Recht (KuR). 10 (2009): 625-631.
- Roth, Birgit, “2 Verträge zur Netznutzung – wichtige Regelungsinhalte”. İçinde Praxis des Online-Rechts, ed. Ulrich Loewenheim ve Frank A. Koch. Weinheim: Wiley-VCH, 1998.
- Schulz, Carsten ve Timo Rosenkranz. “Cloud Computing – Bedarfsorientierte Nutzung von IT-Ressourcen”. IT-Rechts-Berater (ITRB). 10 (2009): 232-236.
- Schuppert, Stefan. “1. Vertragstypen von Provider-Verträgen, Teil II Rechtliche Rahmenbedingungen für Internet – Provider”. İçinde Vertragsrecht der Internet – Provider, ed. Gerald Spindler. Köln: Dr. Otto Schmidt Verlag, 2. Auflage, 2004.
- Schwartmann, Rolf. Praxishandbuch Medien-, IT-und Urheberrecht. München: CF Müller GmbH., 2011.
- Sedlmeier, Tobias ve Daniel Kolk. “ASP – Eine vertragstypologische Einordnung”. Multimedia und Recht (MMR). 2 (2002): 75-80.
- Spindler, Gerald. Rechtliche Rahmenbedingungen des “Software a a Service” – Konzepts, in: Software-as-a-Service. Wiesbaden: Gabler Verlag, 2010.
- Spittgerber, Andreas ve Sebastian Rockstroh. “Sicher durch die Cloud navigieren – Vertragsgestaltung beim Cloud Computing”. Betriebs Berater. 36 (2011): 2179-2184.
- Straub, Wolfgang. “Cloud Verträge – Regelungsbedarf und Vorgehensweise”. Aktuelle Juristische Praxis / Pratique Juridique Actuelle (AJP/PJA). 7 (2014): 905-923.
- Tiftik, Mustafa. Türk Hukukunda Vedia Sözleşmesi. Ankara: Yetkin Yayınevi, 2007.
- Tokbaş, Hakan (*Ed.*). Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi. İstanbul: Aristo Yayınevi, 2017.
- Tunç, Aybike. Bulut Bilişim Sözleşmeleri. İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 2020.
- Uyumaz, Alper. “Elektronik Sözleşmelerin Web Siteleri Aracılığıyla Kurulması ve Bu Sözleşmelerin İfası”. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 9/Özel Sayı (2007): 907-930.

- Weber, Rolf H. E-Commerce und Recht – Rechtliche Rahmenbedingungen elektronischer Geschäftsformen. Zürich: Schultess Verlag, 2. Auflage, 2010.
- Wicker, Magda. “Haftet der Cloud – Anbieter für Schäden beim Cloud – Nutzer, Relevante Haftungsfragen in der Cloud”. Multimedia und Recht (MMR). 11 (2014): 715-719.
- Wicker, Magda. “Vertragstypologische Einordnung von Cloud Computing-Verträgen, Rechtliche Lösungen bei auftretenden Mängeln”. Multimedia und Recht (MMR). 12 (2012):783-788.
- Winteler, Daniel. “2. Übersicht Verträge und vertraglicher Schutz der Tätigkeit und des Ergebnisses, ‘B. Der Weg zum Netz’”. İçinde Rechtshandbuch zum E- Commerce, ed. Hans-Werner Moritz ve Thomas Dreier. 2. Auflage, Köln: Dr.Otto Schmidt KG Verlag, 2005.
- Yener, Mehmet Deniz. Vedia Sözleşmesi. İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 2008.
- Yılmaz, Süleyman ve Vehbi Umut Erkan. “Sosyal Medya Hesaplarının Miras Yoluyla İntikal Edip Edemeyeceği Sorusunun Kişisel Verileri Koruma Hukuku Kapsamında İncelenmesi”. İnönü Üniveritesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 11/ 2 (2020): 567-586.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Apple iMessage Privacy Policy, <https://www.apple.com/legal/privacy/en-ww/> (Erişim tarihi: 10/10/2024).
- Kişisel Verileri Koruma Kurulu 20/07/2018, S. 2018/90 Kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5420/-Veri-sorumlusu-tarafından-aydinlatma-yukumululugu-ve-acik-riza-onayi-alinmasi-sureclerinin-ayri-ayri-yerine-getirilmesi-gerektigi-ile-ilgili-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-26-07-2018-tarihli-ve-2018-90-sayili-Karar-Ozeti>, (Erişim Tarihi: 10/11/2024).
- Signal Terms of Service, <https://signal.org/legal/> (Erişim tarihi: 09/11/2024).
- Telegram Terms of Service, <https://telegram.org/tos/terms-of-service-for-telegram-premium> (Erişim tarihi: 08/11/2024).
- Whatsapp kullanım koşulları ve kayıt yönergesi, <https://www.whatsapp.com/coronavirus/get-started?lang=tr>, (Erişim Tarihi: 07/11/2024).
- Whatsapp Terms of Service, <https://www.whatsapp.com/legal/terms-of-service/?lang=en> (Erişim Tarihi: 04/11/2024).
- Wikipedia (Eng.), Instant messaging, https://en.wikipedia.org/wiki/Instant_messaging (Erişim Tarihi: 03/10/2024).

